

BOGANMELDELSER

Edward Chamberlin: THE THEORY OF MONOPOLISTIC COMPETITION. Harvard Economic Studies. 1933. 213 S.

Joan Robinson: THE ECONOMICS OF IMPERFECT COMPETITION. Macmillan. 1933. 351 S. (tilsendt gennem Høst & Søn).

Samtidig med at Teorien om de mere omfattende Prisbevægelser er i Udvikling under Indflydelse af Tidens Begivenheder, er der ogsaa en Vækst i Teorien om Markedsbetingelser og Prisdannelse for de enkelte Varer. Udgangspunkterne er her dels Driftsøkonomiens Studie af den enkelte Virksomheds Omkostningsforhold og Prispolitik og dels den i det sidste 10-Aar genoplivede rent teoretiske Diskussion om Cournots Duopol og Polypol, d. v. s. Markeder, hvor to eller faa Virksomheder samtidig driver Prispolitik under gensidig Paavirkning af hinanden. Som et Forspil til de to her anmeldte Bøger kan ogsaa nævnes de senere Aars Tidsskriftsdiskussion navnlig i *Economic Journal* om Prisdannelsen, hvor Stordriftens Fordele gør sig gældende, jfr. f. Eks. ogsaa *Schneiders* to Artikler her i Tidsskriftet.

Karakteristisk baade for Chamberlins og for Mrs. Robinsons Bog er, at de giver en intim Forening af Omkostningsteori og Prispolitik og som Hovedemne behandler Sæmmenspillet mellem den enkelte Virksomheds Handlemaade og Forholdene paa Markedet, der iøvrigt slet ikke mere er det gamle, ensartede Marked for en »Vare«, der overalt sælges under fuldstændig lige Vilkaar.

Chamberlins er den korteste, den fastest opbyggede og den mest praktisk anlagte af de to Bøger. Joan Robinsons Bog, der ogsaa er et meget værdifuldt Arbejde, er noget uensartet, gennemgaar ved Variation af Forudsætningerne et Utal af Kombinationer, der illustreres ved i alt 70 grafiske Fremstillinger. Alt er ikke lige væsentligt og næppe lige sikkert i denne til Tider ret tunge Bog, der dog Gang paa Gang oplives af rammende og dybtgaaende Bemærkninger.

Den Konkurrence, der gør sig bemærket i de mest iøjnefaldende Former som »Konkurrencekamp«, »Konkurrencepriser«, »illoyal Konkurrence« eller »Sikring af Afsætningen mod Konkurrenternes Angreb«, er slet ikke den fri ubegrænsede Konkurrence, som er Forudsætning for store Dele af Teorien og de deraf afledede politiske Doktriner, og hvortil der findes Tilnærmelse paa Markeder, hvor den enkelte Køber eller Sælger er saa lille, at han maa tage Prisen som et udefra givet Faktum. Hvor den enkelte kan føre Prispolitik, d. v. s. har Fordele af at veje Sæmmenspillet mellem egen Pris og Omsætning, og Konkurrenternes enkeltvis mødes og mærker hinandens skiftende Træk, findes derimod, hvad Chamberlin kalder monopolistisk og Mrs. Robinson »imperfect« Konkurrence. Begrænsningen i Konkurrencen kan

BOGANMELDELSER

Edward Chamberlin: THE THEORY OF MONOPOLISTIC COMPETITION. Harvard Economic Studies. 1933. 213 S.

Joan Robinson: THE ECONOMICS OF IMPERFECT COMPETITION. Macmillan. 1933. 351 S. (tilsendt gennem Høst & Søn).

Samtidig med at Teorien om de mere omfattende Prisbevægelser er i Udvikling under Indflydelse af Tidens Begivenheder, er der ogsaa en Vækst i Teorien om Markedsbetingelser og Prisdannelse for de enkelte Varer. Udgangspunkterne er her dels Driftsøkonomiens Studie af den enkelte Virksomheds Omkostningsforhold og Prispolitik og dels den i det sidste 10-Aar genoplivede rent teoretiske Diskussion om Cournots Duopol og Polypol, d. v. s. Markeder, hvor to eller faa Virksomheder samtidig driver Prispolitik under gensidig Paavirkning af hinanden. Som et Forspil til de to her anmeldte Bøger kan ogsaa nævnes de senere Aars Tidsskriftsdiskussion navnlig i *Economic Journal* om Prisdannelsen, hvor Stordriftens Fordele gør sig gældende, jfr. f. Eks. ogsaa *Schneiders* to Artikler her i Tidsskriftet.

Karakteristisk baade for Chamberlins og for Mrs. Robinsons Bog er, at de giver en intim Forening af Omkostningsteori og Prispolitik og som Hovedemne behandler S sammenspillet mellem den enkelte Virksomheds Handlemaade og Forholdene paa Markedet, der iøvrigt slet ikke mere er det gamle, ensartede Marked for en »Vare«, der overalt sælges under fuldstændig lige Vilkaar.

Chamberlins er den korteste, den fastest opbyggede og den mest praktisk anlagte af de to Bøger. Joan Robinsons Bog, der ogsaa er et meget værdifuldt Arbejde, er noget uensartet, gennemgaar ved Variation af Forudsætningerne et Utal af Kombinationer, der illustreres ved i alt 70 grafiske Fremstillinger. Alt er ikke lige væsentligt og næppe lige sikkert i denne til Tider ret tunge Bog, der dog Gang paa Gang oplives af rammende og dybtgaaende Bemærkninger.

Den Konkurrence, der gør sig bemærket i de mest iøjnefaldende Former som »Konkurrencekamp«, »Konkurrencepriser«, »illoyal Konkurrence« eller »Sikring af Afsætningen mod Konkurrenternes Angreb«, er slet ikke den fri ubegrænsede Konkurrence, som er Forudsætning for store Dele af Teorien og de deraf afledede politiske Doktriner, og hvortil der findes Tilnærmelse paa Markeder, hvor den enkelte Køber eller Sælger er saa lille, at han maa tage Prisen som et udefra givet Faktum. Hvor den enkelte kan føre Prispolitik, d. v. s. har Fordele af at veje S sammenspillet mellem egen Pris og Omsætning, og Konkurrenternes enkeltvis mødes og mærker hinandens skiftende Træk, findes derimod, hvad Chamberlin kalder monopolistisk og Mrs. Robinson »imperfect« Konkurrence. Begrænsningen i Konkurrencen kan

bero paa ulige nær lokal eller personlig Forbindelse mellem Køberne og de forskellige Sælgere, eller paa at det i Virkeligheden drejer sig om forskellige Produkter, som kun delvis kan erstatte hinanden. Chamberlin behandler desuden i Kap. II, der nærmere uddybes i Appendix A, Tilfældet, hvor der er to eller nogle faa ens stillede Sælgere af ganske samme Produkt (Duopol og Polypol), og han kommer sikkert meget rigtigt her til forskellige Løsninger alt efter de nærmere Forudsætninger med Hensyn til Parternes Handlemaade (om man varierer Pris eller Mængde, og i hvilken Udstrækning man regner med, at ens egen Handlemaade vil faa Konkurrenten til at ændre sin).

Teorien om fuldt homogene Markeder med faa Sælgere vil dog formentlig kun i forholdsvis faa Tilfælde give et brugbart Billede af Virkeligheden. Det er paa Markederne med de mere eller mindre differentierede Produkter, med den »monopolistiske Konkurrence«, at det virkelig foregaar.

Som Chamberlin siger, er det i Virkeligheden kun en Gradsforskel, der adskiller, hvad man kalder Konkurrence og Monopol: »If the product is fairly individual, as the services of an electric street railway, or if it has the legal stamp of a patent or a copyright, it is usually regarded as a monopoly. On the other hand, if it stands out less clearly from other »products« in a general class, it is grouped with them and regarded as part of an industry or field of economic activity which is essentially competitive«. »All value problems are related to one category or the other according to their predominant element; the partial check exerted by the other is ignored«. »Monopoly and competition is very generally regarded, not simply as antithetical, but as mutually exclusive. To demonstrate competition is to prove the absence of monopoly, and vice versa« (S. 57). Eller som Mrs. Robinson siger, hvad der karakteriserer Monopol i den gammeldags Betydning er blot, at der er et vist Spring i Kvalitet mellem Virksomhedens Produkt og andres Produkter. Men hvad er »en Vare«? Er den Midlet til at tilfredsstille et Behov, vil der altid være en vis Konkurrence; og er det et helt ensartet Gode, vil de enkelte Virksomheder altid til en vis Grad have Monopol. Det absolute Monopol uden nogen Art Konkurrence kan ikke tænkes, med mindre det samtidig omfatter alle Varer. Den fuldkomne Konkurrence kan derimod tænkes som et Grænsetilfælde, hvor Efterspørgslen efter den enkelte Virksomheds Varer er uendelig elastisk, d. v. s. at dens Salg kan udvides, uden at Prisen i mindste Maade trykkes.

Chamberlin kommer nærmere ind paa nogle af de Forhold, som særlig tydeligt adskiller de enkelte Sælgers Produkter, bl. a. Patenter og Varemærker. Paa det sidste Omraade argumenteres der imod den falske, politiske Dialektik, som siger, at Eksistensen af Konkurrence mellem forskellige Mærker viser, at Mærket ikke giver nogen monopolistisk Beskyttelse, idet det med Urette paastaas, at Eksistensen af Konkurrence udelukker Monopol. I et Appendix med Titlen »Some arguments in favor of trade-mark infringement and »unfair trading«, hævdes det, at Beskyttelse mod illoyal Konkurrence er Beskyttelse af Monopol, at Mærket burde omfatte en bestemt Kvalitet og ikke en bestemt Producent's Varer, og at man eventuelt skulde ind paa tidsbegrænset Beskyttelse af Varemærker.

Ved Behandlingen af Prisdannelsen paa Markeder, hvor Køberne stiller sig forskelligt til de enkelte Virksomheders Produkter paa Grund af Kvalitetsforskel eller geografisk Afstand og dermed følgende Transportudgifter, spiller

den enkelte Sælgers individuelle Efterspørgselskurve — der iøvrigt er afhængig af de andre Sælgers skiftende Forhold og Politik — en afgørende Rolle. Mrs. Robinson kommer ind paa Begrebet »elasticity of substitution« i Forbindelse med Substitutionen mellem Produktionsfaktorerne. Den Anvendelse, J. R. Hicks nylig i »Economica« har givet samme Begreb med Hensyn til konkurrerende Kvaliteter af Forbrugsvarer vil muligvis ogsaa med Fordel kunne anvendes ved Behandlingen af den monopolistiske eller ufuldkomne Konkurrence. En anden Udvikling af Efterspørgselsbegrebet fra en simpel Funktion mellem Pris og Mængde for samme Kvalitet er Chamberlins Fremhævelse af, at den enkeltes Salg ikke alene varierer med hans Pris, men med Produktets skiftende Kvalitet og Reklameudgifter. Disse sidste omtales udførligt. Ligesom for Produktionsomkostningerne er der her en bestemt Relation mellem Udgift og Virkninger, men Virkningen er her at ændre Efterspørgslen enten ved at øge Købernes Viden eller ændre deres Behov. Princippet er i væsentlig Grad at splitte Markedet ved at binde Køberne til de enkelte Sælgere, altsaa gøre Konkurrencen mindre fri. I Forbindelse med Udviklingen og Kompliceringen af den simple Efterspørgselsfunktion, naar man forlader det tænkte, ensartede Konkurrence-Marked, skal nævnes, at den fuldt nøjagtige Løsning paa et lokalt splittet Marked opnaas ved, at de konkrete Prisforskelle svarende til Transportomkostningerne tages i Betragtning. (Chamberlin omtaler ogsaa denne Metode). Naar det drejer sig om Forskellighed paa Grund af Varens Kvalitet m. m., bliver det sværere at naa frem ad denne Vej. Det er ikke nok at behandle Markedets samlede Efterspørgsel blot som en Række Relationer mellem en tænkt fælles Markedspris og samlet Afsætning; hvor meget der sælges, vil bero paa alle de Priser, der anvendes mellem de enkelte Købere og Sælgere. Endvidere maa (som Chamberlin ogsaa antyder) Usikkerhedsmomentet og Virkningen af Tidsforløbet overfor Sammenspillet mellem Pris og Salg tages i Betragtning; og som Schumpeter fremhæver, er Studiet af Ligevægtsbetingelser kun en Begyndelse: »our equilibrium analysis is really a tool for the analysis of chronic disequilibrium«.

Ved teoretiske Undersøgelser angaaende den fordelagtigste Prispolitik paa Omraader, hvor Prispolitik kan føres, d. v. s. hvor Konkurrencen ikke er absolut gnidningsfri, har man sædvanlig som Maalestok anvendt Maximum for Overpris Gange Mængde (udtrykt paa en Figur som et Areal), beregnet paa Grundlag af Efterspørgselskurve og Gennemsnitsomkostninger, medens Grænseanalysen har været anvendt i Tilfælde af fri Konkurrence. Begge Forfattere — stærkest Mrs Robinson — lægger imidlertid ligesom adskillige andre Økonomer i de sidste Aar stor Vægt paa Grænseanalysens Anvendelighed i alle Tilfælde, ogsaa overfor den monopolistiske Ligevægt. Den for Monopoli- sten gunstigste Omsætning bestemmes da, hvor Grænseomkostningen svarer ikke til Prisen, men til Tilvæksten i Bruttoindtægt, den saakaldte »Grenzumsatz«. Denne Størrelse er lavere end Efterspørgselsprisen ved Grænsen, fordi en Udvidelse af Omsætningen samtidig med, at den forringer Grænseefterspørgslen, nedsætter Prisen for de tidligere Enheder. Medens den almindelige Efterspørgselskurve svarer til Gennemsnitsindtægten pr. Stk. ved forskellig Omsætning, hvorfor Mrs. Robinson undertiden lader den optræde med det ny Navn Gennemsnitsindtægtskurven, er nævnte Tilvækstkurve et afledet Udtryk for Efterspørgselskurven. Ved fri Konkurrence, hvor man har en

vandret, individuel Efterspørgselskurve for Sælgeren, der er identisk med Prisen, falder Pris, Grænse- og Gennemsnitsomkostning sammen. Grænseomkostning er her lig Pris, fordi denne i det specielle Tilfælde svarer til Grænseindtægt. Ogsaa ved Prisdifferentiering maa Tilvæksten i Indtægt ved en marginal Udvidelse paa hvert af Delmarkederne svare til den marginale Omkostning. Det monopolistiske Ligevægtspunkt kan iøvrigt foruden ved Hjælp af nævnte Arealmetode, der bygger paa Efterspørgselskurve og Gennemsnitsomkostningskurve, og ved nævnte Grænsemetode findes ved at se, hvor Afstanden er størst mellem Kurver, der udtrykker Totalindtægt og Totaludgift. Mrs. Robinson finder et af Efterspørgselsens Elasticitet bestemt Forhold mellem Monopolpris og Grænseomkostning. (Denne skal multipliceres med Elasticitetskoefficienten divideret med Koefficienten minus 1).

Begge Forfattere regner sædvanlig med, at Grænse- og Gennemsnitsomkostninger for den enkelte Bedrift først falder ved Udvidelse af Produktionens Størrelse indtil et Minimum, der ligger senest for Gennemsnitsomkostningerne (nemlig hvor disses Kurve skæres af Grænsekurvens opadstigende Gren), og derefter atter stiger. Nogen nærmere Analyse af Omkostningsforholdene i det lange og det korte Løb — svarende til Jantzens Kapacitetslov og Harmonilov eller til Schneiders partielle og totale »Anpassung« — kommer de ikke ind paa. Det kan nævnes, at Mrs. Robinson bruger Udtrykket quasi — langt Løb om en Tilpasning, hvor Virksomhedernes Antal forudsættes uforandret. Ved fri Konkurrence er den enkelte Virksomhed i Ligevægt, hvor Prisen svarer til Gennemsnitsomkostningernes Minimum og dermed ogsaa til Grænseomkostningerne. Ved den ufuldstændige eller monopolistiske Konkurrence, hvor den individuelle Efterspørgselskurve er nedadskraanende, naas Ligevægten for den enkelte Virksomhed, f. s. v. der hersker fri Tilgang til Faget, ligesom i det forrige Tilfælde ved den Omsætning, hvor Efterspørgselskurve og Gennemsnitsomkostningernes Kurve berører hinanden (de to Grænsekurver maa da samtidig skære hinanden ved en lavere Pris); men da Efterspørgselskurven er nedadskraanende, sker denne Berøring ved en mindre Omsætning end svarende til Gennemsnitsomkostningernes Minimum, der ved fri Konkurrence berøres af den vandrette individuelle Efterspørgselskurve. Omsat til almindeligt Sprog betyder det, at ved ufuldstændig Konkurrence faar man, som man kender det fra Detailhandelen, mange, smaa og dyre Virksomheder sammenlignet med, hvad man vilde have ved fri Konkurrence. Skal Virksomhederne udnytte Fordelen ved den gunstige Forbindelse med de nærmeste Kunder, en Fordel, der aftager, jo mere Omsætningen udvides, fører prispolitiske, d. v. s. monopolistiske Hensyn til en Omsætning, der er mindre end den optimale, d. v. s. den, der svarer til de laveste Gennemsnitsomkostninger.

Det næste er Spørgsmaalet om en fælles Udbudskurve paa et ufuldkomment Marked. Mrs. Robinson synes at være klar over Vanskelighederne og de fiktive Forudsætninger, der maa knyttes til en fælles Udbudsække, hvis man i det hele vil anvende dette Begreb. Chamberlin bruger slet ikke Begrebet Udbudskurve. Hver Virksomhed indretter, under Hensyn til sit Marked Betingelser, sin Produktions Størrelse og Kvalitet samt sin Prispolitik og Reklame saaledes, at en individuel Ligevægt søges opnaaet, der samtidig maa være i Harmoni med Købernes og de andre Sælgeres eller, om man vil, »Markedets« Ligevægt. De enkelte Virksomheders Varekvalitet, Priser, Størrelse og Gevinst kan være forskellig. Alle Virksomheder og ikke blot saakaldte »Grænsefir-

maer«, der arbejder uden Gevinst paa Omraader, hvor Tilgangen er fri, virker aktivt med ved Prisdannelsen, idet de enten paa den ene eller den anden Maade tilpasser sig efter de skiftende ydre Betingelser.

Mrs. Robinson kommer ind paa Begrebet »rent« og siger bl. a.: »For any intra-marginal firm the difference between its total receipts and its total cost, including the transfer earnings of the entrepreneur, is the rent of the entrepreneur«. »The difference between the earnings acutally received by a certain unit of a factor and its transfer price is its rent from the point of view of the industry«. »The essence of the conception of *rent* is the conception of a surplus earned by a particular part of a factor of production over and above the minimum earnings necessary to induce it to do its work« (S. 124, 110 og 102). Forudsætningen for at der skal opstaa »rent«, taget som Overskud udover Betalingen i andre Anvendelser, maa være, at der ikke er fri Tilgang af paagældende Faktor enten paa Grund af positive Hindringer, eller fordi Tilgangen, hvad der specielt gælder for Driftsherrerne, sker diskontinuert med udelelige Enheder af en vis Størrelse. Der er da et Overskud sammenlignet med Indtægten for tilsvarende Produktionskræfter paa et bestemt andet Omraade. At man under monopolistiske Forhold kun finder forholdsvis lidt *rent* i nævnte Betydning, men at Virksomhedens Bruttoindtægt i det væsentlige dækkes af Omkostningerne, betyder dog ingenlunde, at Monopolet ikke virker paa Prisforhold og Fordeling; dette sker i stort Omfang ved det begrænsede Monopol ved Ændring i Virksomhedens Størrelse og Kapacitetsudnyttelse, Tilføjelse af Salgsudgifter og en ændret Pris paa de benyttede Faktorer paa Grund af ændret Anvendelse. En Regulering af Monopolet kan derfor ikke tage sit Udgangspunkt i givne Priser og Produktionsformer m. m.

I Mrs. Robinsons Bog er yderligere behandlet en Række Emner, som man ikke her skal komme nærmere ind paa: Prisdifferentiering, Nyttebegrebet, Købernes Monopol, der betegnes med det besværlige Ord Monopsony, men som man paa Forhaand kunde vente vilde følge ganske tilsvarende Regler som Monopolet, saalænge man i Overensstemmelse med denne Forfatter holder sig fra Virkelighedens Detailler. Specielt behandles Monopol ved Indkøb af Arbejde og Spørgsmaal om Udbytning. Udbyttet af de fleste af disse Afsnit forekommer dog mere begrænset. Som ogsaa antydnet af Chamberlin kritiseres Grænseproduktivitetsteoriens Anvendelse, hvor der findes monopolistisk Konkurrence. Arbejdsgiveren vil paa Grund af det Prisfald og eventuelt den Lønstigning for hele Produktionen, der følger med en Udvidelse, ikke staa sig ved at betale Grænsearbejderen en Værdi svarende til Værdien af det af ham tilføjede Produkt; Lønnen vil blive lavere end Grænseproduktets Værdi og Beskæftigelsen vil tillige indskrænkes.

Til sidst opstilles Spørgsmaalet om, hvordan det gaar i en »World of Monopolies«, om hele Produktionen vil blive indskrænket, hvis alle Produktioner er monopoliserede. Det er dog kun visse Sider af Spørgsmaalet, der tages op. Produktionsfaktorernes Monopolpolitik burde ogsaa være taget i Betragtning. Man ender iøvrigt her let i politiske Spørgsmaal om Tvangsliberalisme, kontrollerede Korporationer eller socialistisk Planøkonomi. Selv hvor Monopolismen er mere begrænset, men dog i væsentlig Grad præger Samfundsforfatningen, opstaaer de samme Spørgsmaal og desuden Spørgsmaal om Virkning paa Konjunkturer og samlet Beskæftigelse. Saavel med Hensyn til disse

videre Spørgsmaal som med Hensyn til de i de anmeldte Bøger behandlede driftsøkonomiske Betingelser for Virksomhederne og samfundsøkonomiske Forhold for de enkelte Brancher er der stadig meget at gøre ogsaa efter Fremkomsten af de to Værker. Paa Grund af Synspunkternes Nyhed og Nødvendigheden af først at gøre op med en i stor Udstrækning forældet, klassisk paavirket Tankegang har Arbejdet hidtil været stærkt abstrakt. Den næste og meget interessante Opgave bliver en empirisk Udfyldning af Rubrikkerne.

F. Zeuthen.

Harry D. White: THE FRENCH INTERNATIONAL ACCOUNTS 1880-1913. Harvard Economic Studies, vol. XL. Cambridge Mass. 1933. 359 S. (tilsendt gennem Høst & Søn).

Det her foreliggende Arbejde slutter sig smukt og værdigt til den Række værdifulde induktive Studier, hvormed Professor *Taussig* og hans Elever har beriget den internationale Handels Teori. Det stadige Omkvæd i Professor *Taussigs* Forelæsninger var, at »until we test and verify the hypothesis, we have no theory of international trade; we have no more than prolegomena to a theory«. Og det turde være *Taussigs* største og varigste Fortjeneste paa dette Omraade, at baade han selv og — tilskyndet af ham — Mænd som *Viner*, *Graham*, *Williams*, *Angell* og nu *White* er gaaet i Gang med en saadan Prøvelse af de overleverede deduktive Ræsonnementer.

I den foreliggende Bog gælder Verifikationen dels Læren om de internationale Kapitaloverførsels Mekanik, dels den ortodokse Tro paa, at uindskrænket Frihed til at eksportere og importere Kapital er til Fordel ikke blot for Verdensøkonomien i dens Helhed, men ogsaa for de enkelte af Kapitalvandringen berørte Lande taget hver for sig.

Forfatteren forsøger i Arbejdets første Del (S. 36—123) at opgøre Frankrigs samlede Betalingsbalance for hvert enkelt Aar i Perioden 1880—1913. Det Talmateriale, han har haft at bygge paa, er paa mange Omraader yderst magert og næppe heller fuldt paalideligt — han gør selv opmærksom paa, at det viste sig langt ringere end ventet — og han maa derfor ofte nøjes med mere eller mindre vilkaarlige Skøn. Som Helhed synes disse vel underbyggede, ligesom de isprængte metodologiske Betragtninger frembyder adskilligt af Interesse. Til Belysning af Forf.s Talbehandling bør det dog anføres, at Sammentællingen af adskillige Tabelkolonner er forkert (saaledes skal der i Tab. 22 Kol. 28 staa 30.335, i Kol. 29 28.364 og i Kol. 31 30.150, og i Tabel 24 skal Kol. 8 ende med 44.645). En Smule betænkelig bliver man ogsaa, naar Forf. S. 212 om en meget betydelig Afvigelse mellem hans eget Skøn og samstemmende Beregninger foretaget af *Rist*, *Soetbeer*, *Haupt* og de *Foville* frejdigt erklærer, at »the difference of a billion francs is puzzling and there appears to be no reasonable explanation for it«. Endelig er Kommentaren til Tabel 36 (S. 218—20) noget skødesløst affattet. Skal man tro Tabellen havde Frankrig ikke Depression i 1882 og omvendt ingen Genopblomstring i 1886, saaledes som Teksten angiver. Og for Englands Vedkommende modsiger Tabellen Tekstens Karakteristik af Aarene 1885, 1889, 1895 og 1903, ja for 1889 og 1895 modsiger endog Teksten sig selv.

Af de talmæssige Resultater, der naas, skal her kun enkelte anføres. Medens fransk Kapital anbragt i Udlandet i 1880 androg ca. 13 Milldr. Fres. og udenlandsk Kapital anbragt i Frankrig samtidig beløb sig til ca. 4 Milldr. Fres., var de tilsvarende Tal for 1913 44,6 og 5,3 Milldr. De godt 30 Milldr.